

DOI: [10.32702/2307-2105-2018.11.104](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2018.11.104)

УДК 657.1:65.014.1

Л. С. Гангал,

*к. е. н., асистент, асистент кафедри фінансів, підприємництва та обліку,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці*

Я. С. Статна,

магістрант, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці

ІДЕНТИФІКАЦІЯ НАПРЯМКІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПОДАТКОВИМИ РОЗРАХУНКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

L. S. Hanhal

*PhD, assistant professor of department of accounting and taxation,
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi*

Y. S. Statna

Master student, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi

IDENTIFICATION OF THE DIRECTIONS OF IMPROVEMENT ACCOUNTING ENSURING OF IMPLEMENTATION ECOLOGICAL OBLIGATIONS IN ENTERPRISE'S TAX CALCULATIONS CONTROL SYSTEM

У статті обґрунтовано необхідність удосконалення облікового забезпечення виконання екологічних зобов'язань, як важливого інформаційного інструменту в системі управління податковими розрахунками підприємства. У відповідності до потреб управлінської системи обґрунтовано необхідність доповнення П(С)БО II «Зобов'язання» інформацією, що надаватиме вичерпні відомості про виникнення, оцінку та ідентифікацію екологічних зобов'язань підприємства. Обґрунтовано доцільність виокремлення та використання рахунку 645 «Екологічні платежі» із визначеними субрахунками для обліку екологічних зобов'язань підприємств. Доповнено статті активу і пасиву балансу в частині, що відображатиме інформацію щодо екологічних зобов'язань та запропоновано додаткову таблицю до Приміток (ф. №5), яка деталізує інформацію стосовно сплачених екологічних платежів за різні види забруднення, витрат на придбання об'єктів які призначені мінімізувати шкідливий вплив підприємства на навколишнє середовище.

In the article the necessity of improvement registration ensuring implementation of ecological obligations as an important information tool in a control system of tax calculations of the enterprise is proved. It is identified an essence of a definition «ecological obligations» as the sum of payments for use of natural resources, a payments for exploration works and for using of water resources, penalties for the violation of the nature protection legislation, other payments having the single character connected with ecological activity of the enterprise (a payment for environmental assessment, insurance, audit, certification, licensing, compensation payments) and arise at the enterprises before the state and the social sphere in connection with negative in flow on the environment (air pollution, deterioration in health of production workers).

According to requirements of an administrative system the need of addition Regulation (standard) of accounting 11 "Obligations" with information that will provide comprehensive information on the occurrence, assessment and identification of environmental obligations of the enterprise is defined. The expediency of allocation and use of account 645 "Ecological Payments" with sub-accounts for accounting of ecological obligations of the enterprises is proved. It is added asset and a passive of balance of parts, reflecting information on ecological obligations and are offered the additional table in Notes to the financial statements (f. No. 5) which details information on paid ecological payments for different types of pollution, expenses on acquisition of the objects intended to minimize harmful effects of the enterprise on the environment. The offered additions to forms of financial statements will allow investors and other creditors, both domestic and foreign, to estimate environmental policy of the enterprise, the size of the annual tax liabilities paid to the budget to get acquainted in general with the policy of the state for ecological taxation of subjects of the business environment and to make the decision on expediency of an investment.

Ключові слова: податки; екологічні зобов'язання; облік; управління; інформаційне забезпечення.

Key words: taxes; environmental obligations; accounting; management; information ensuring.

Постановка проблеми. Трансформаційні процеси, що відбуваються в економіці нашої країни на шляху до євроінтеграції, ускладнюються загальною екологічною кризою, яка за деякими ознаками набула форми екологічної катастрофи, що спонукає до подальшого розвитку національної економіки з урахуванням вимог охорони довкілля та формування нових підходів екологічної ефективності у економічній політиці держави.

Щорічні втрати України від неефективного, нерационального природокористування становлять до 20% її національного доходу, а у світі становлять декілька десятків трильйонів доларів щорічно [4]. Оскільки принцип дотримання екологічної ефективності на сьогодні є ключем до сталого розвитку промислових підприємств, то практична його реалізація можлива лише на основі обліку екологічної діяльності, який забезпечуватиме вимірювання та розкриття інформації про понесені витрати та зобов'язання екологічного характеру й отриманий ефект у результаті їх здійснення. Все це і обумовлює нові завдання перед існуючою системою бухгалтерського обліку: відображення інформації про стан природних ресурсів підприємства та виникнення екологічних зобов'язань. Виконання даних завдань може здійснюватися лише на основі відображення в системі обліку і звітності об'єктів, пов'язаних з екологічною діяльністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблемних аспектів обліку податкових зобов'язань знайшло своє відображення у працях значної кількості вітчизняних науковців, у тому числі: В. Д. Базилевича, Ф. Ф. Бутиця, Д. В. Вальтера, Л. С. Гринів, Б. М. Данилишина, І. В. Замули, О. І. Коблянської, Л. М. Пелиньо та ін. Однак ряд організаційно-методичних підходів до відображення у системі бухгалтерського обліку інформації щодо екологічних зобов'язань як важливого інструменту податкового менеджменту потребують подальшого дослідження.

Тому метою статті є формулювання комплексу системно узгоджених пропозицій з удосконалення обліково-звітної інформації для практики управління податковими зобов'язаннями з метою підвищення якості менеджменту суб'єкта господарювання.

Викладення основного матеріалу дослідження. Законом України «Про охорону навколишнього середовища» визначено, що особи, які володіють джерелами підвищеної екологічної небезпеки, зобов'язані компенсувати заподіяну шкоду громадянам та юридичним особам, якщо не доведуть, що шкода виникла внаслідок стихійних природних явищ чи навмисних дій потерпілих [1]. Відповідно до цього, на підприємство яке здійснює забруднення можуть очікувати екологічні зобов'язання, які можуть призвести до змін у власному капіталі.

В системі облікового забезпечення виконання податкових зобов'язань суб'єктів господарювання недостатньо висвітлене не тільки питання екологічних зобов'язань, а й взагалі екоподаткування. Зарубіжні країни використовують екологічні податки з метою стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності у сфері охорони навколишнього природного середовища, в той час як в Україні екологічні податки виконують тільки роль фіскальної спрямованості системи стягнення екоресурсних платежів в механізмі наповнення бюджетів різних рівнів. Надходження до Зведеного бюджету України екологічних платежів представлено в табл. 1.

Таблиця 1
Динаміка надходжень екологічного податку до Зведеного бюджету України за 2013-2017 рр.

Показник	Роки				
	2013	2014	2015	2016	2017
ВВП (у фактичних цінах, млн. грн.)	1454,9	1566,7	1979,5	2383,2	2982,9
Екологічний податок, млн. грн.	3050,6	2918,1	2545,2	3987,6	4122,3

Дж: на основі даних МФУ і ДФСУ [10; 11]

Отже, в аналізованому періоді частка екологічного податку в доходах бюджету коливалася в межах від 0,8% до 6,2%, у ВВП – від 0,09% до 2,3%. Зменшення надходжень протягом 2014–2015 рр. зумовлено зменшенням обсягів викидів забруднюючих речовин суб'єктами господарювання, що стало наслідком економічної кризи в Україні, коли багато промислових підприємств працювало протягом тижня в кращому випадку, один-два дні або взагалі перестало працювати через військову агресію на Сході країни.

Оскільки розмір сплаченого екологічного податку є прямим відображенням завданої шкоди навколишньому природному середовищу, а впровадження даного податку покликане покращити та відновити екологічний складник, то теоретично сума бюджетних витрат на таке відновлення не повинна бути меншою за сплачену на даній території суму екологічного податку [7].

Безумовно, для розкриття інформації про екологічний розвиток слід приділити увагу запровадженню підприємством екологічного обліку та створення аналітико-інформаційної системи про екологічні витрати і зобов'язання підприємств і з метою включення цих питань у систему управління податками. Оскільки, саме бухгалтерський облік є запорукою аналізу та контролю природоохоронної діяльності підприємства.

Поняття «екологічні зобов'язання» є новим для України, так як досі не розроблені та не рекомендовані на національному рівні стандарти бухгалтерського обліку, в які було б включено поняття «екологічні зобов'язання» та давало достовірну оцінку їх виникнення. В науковому колі існують різні визначення цього поняття. До прикладу, автор С.М. Бичкова визначає «екологічні зобов'язання» як наслідок екологічного характеру, обумовлений взаємодією підприємств з навколишнім середовищем, що може істотно впливати на фінансовий стан [2, с. 21]. Більш точно розкривають екологічні зобов'язання В. Д. Базилевич та Д. В. Вальтер – «екологічні зобов'язання» як наслідок екологічного характеру, обумовлений взаємодією підприємств із навколишнім середовищем, що може здійснити суттєвий вплив на фінансовий стан [3, с. 315].

Відповідно П(С)БО 11 «Зобов'язання» [8], зобов'язання визнаються, коли їх оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигід у майбутньому внаслідок його погашення, трактування ж поняття «екологічні зобов'язання» зовсім відсутнє. А тому пропонуємо доповнити нині діючий стандарт «Зобов'язання» в частині, що стосуватиметься виникнення, визнання і обліку екологічних зобов'язань підприємства і надати вичерпне тлумачення цього поняття, виникнення екологічних зобов'язань, їх оцінку та класифікацію.

Екологічні зобов'язання згідно П(С)БО 11 «Зобов'язання» – це сума платежів за користування природними ресурсами, плата за геологорозвідувальні роботи та плата за використання водних ресурсів, штрафні санкції за порушення природоохоронного законодавства, інші платежі, які мають разовий характер, пов'язані з екологічною діяльністю підприємства (плата за екологічну експертизу, страхування, аудит, сертифікацію, ліцензування, компенсаційні виплати) і виникають у підприємств перед державою і соціальною сферою у зв'язку з негативним впливом на довкілля (забруднення атмосфери, погіршення здоров'я виробничих робітників).

Згідно П(С)БО 11 зобов'язання визнається, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигід у майбутньому внаслідок його погашення [8]. Тобто стандарт дає лише загальне визначення поняття «зобов'язання». Тому пропонуємо доповнити дане визначення і екологічною складовою, вказавши умови виникнення екологічних зобов'язань на підприємстві, рис. 1.

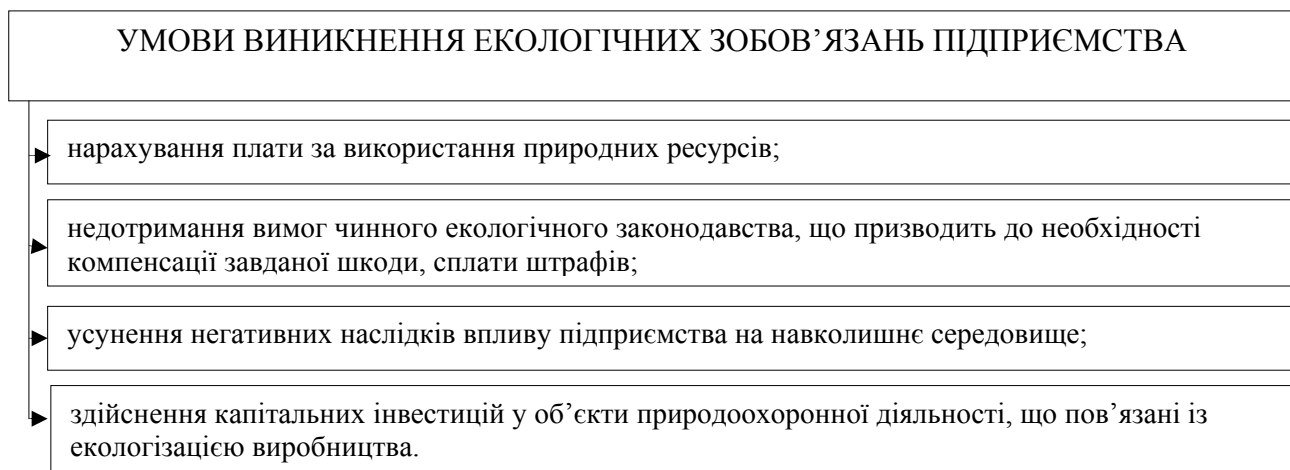

Рис. 1. Умови виникнення екологічних зобов'язань підприємства

Екологічні зобов'язання можуть бути двох видів: умовні і реальні. Умовні формуються на підставі того, що підприємство в майбутньому буде змушене здійснювати природоохоронні заходи через забруднення, здійснене сьогодні (рис. 2).

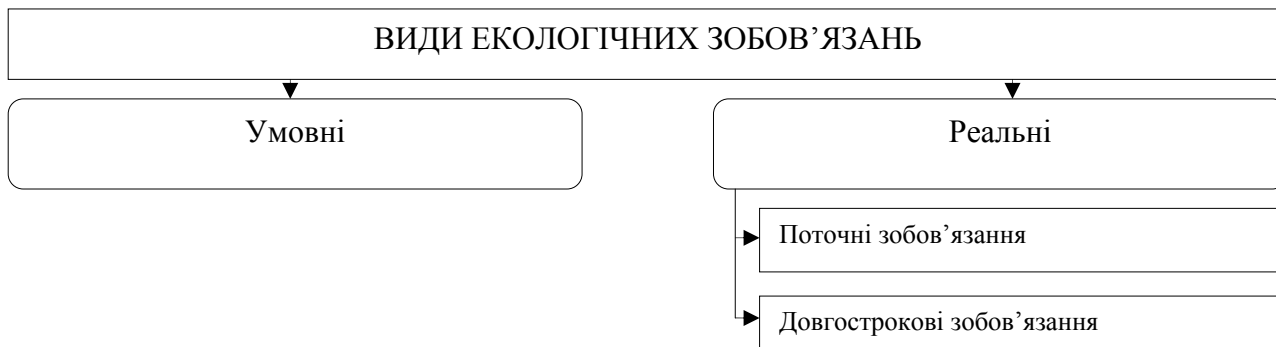

Рис. 2. Екологічні зобов'язання, що можуть виникати у підприємства

Умовні зобов'язання важко піддаються підрахунку у зв'язку з [9] труднощами встановлення джерел викидів або скидів і вжиття заходів для виправлення ситуації; технологічними невизначеностями; відсутності порядку розподілу витрат між забруднювачами; неналагодженим екологічним законодавством. А їх відображення в системі бухгалтерського обліку взагалі неможливе.

Облік реальних поточних екологічних зобов'язань потрібно вести на рахунках шостого класу, а довгострокові реальні екологічні зобов'язання потрібно обліковувати на рахунках п'ятого класу (табл.2).

Відповідно до діючого Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, для обліку екологічних зобов'язань зі сплати податків та платежів пропонуємо використовувати субрахунок 645 «Екологічні платежі» для розрахунків за ресурсними платежами. Аналітичний облік екологічних зобов'язань пропонується вести за кожним видом платежів із використанням таких субрахунків:

- 6451 «Екологічний податок» - показує сальдо розрахунків підприємства із бюджетом за сплатою екологічного податку;

- 6452 «Екологічні штрафи, пені» - відображається сума нарахованих та сплачених штрафів, що пов'язані із несвоечасною подачею екологічної звітності, несплати екологічного податку та порушення норм екологічного законодавства;

- 6453 «Інші екологічні зобов'язання» - витрати підприємства на геологорозвідувальні роботи та інше.

Рахунок 645 «Екологічні платежі» кореспондуватиме із іншими рахунками: для розрахунків за роботи, послуги надані сторонніми організаціями (екологічна сертифікація, екологічний аудит тощо) – 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками» та рахунок 68 «Розрахунки з іншими кредиторами».

**Таблиця 2.
Відображення реальних екологічних зобов'язань на рахунках бухгалтерського обліку**

Види зобов'язань	Що включається до зобов'язань	Рахунок обліку
Поточні	Плата за використання природних ресурсів, компенсація завданої шкоди навколишньому середовищу, інші платежі, що справляються до державних та місцевих бюджетів і спрямовані на поліпшення екологічної ситуації	Субрахунок 645 «Екологічні зобов'язання» із відповідними аналітичними рахунками: 6451 «Екологічний податок» 6452 «Екологічні штрафи, пені» 6453 «Інші екологічні зобов'язання»
	Ведеться у розрізі контрагентів (плата за виконані роботи, надані послуги екологічного характеру)	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» 68 «Розрахунки з іншими кредиторами»
Довгострокові	Банківські кредити, займи та інші зобов'язання, використання яких спрямоване на поліпшення стану навколишнього природного середовища	Відповідні рахунки 5-го класу

Типові кореспонденції із обліку екологічних зобов'язань представлено в табл. 3.

**Таблиця 3.
Рекомендована таблиця реєстрації бухгалтерських проведення із обліку екологічних зобов'язань**

Зміст господарської операції	Д-т	К-т	Сума, грн.
1.Відображено суму екологічного податку, що підлягає сплаті в бюджет	92	6451	2000,00
2.Перераховано до бюджету суму екологічного зобов'язання	6451	311	2000,00
3.Надано послуги сторонньої організації по проведенні екологічної сертифікації об'єкта (без ПДВ)	911,912	631	50000,00
4.Надано послуги підрядною організацію по монтажу станції ХВО	151	631	416666,67
5.Відображено податковий кредит	6442	631	83333,33

6.Відображено штраф за порушення екологічного законодавства	911,912	6452	1500,00
7.Сплачено суму екологічного штрафу	6452	311	1500,00

**дані, наведені в таблиці вважати умовними*

Варто зазначити, що при відображенні в бухгалтерському і податковому обліку екологічних зобов'язань слід враховувати, що джерелом їх погашення може бути як собівартість продукції (робіт, послуг), якщо зобов'язання в межах установленого розміру, так і фінансовий результат (прибуток) – якщо зобов'язання понад установлений розмір.

І якщо податкова звітність показує нам загальну картину щодо стану екологічних зобов'язань підприємства, в частині нарахування та сплати екологічних зобов'язань відповідно до видів екологічних податків і зборів, які сплачуються підприємством, то у фінансовій звітності взагалі відсутня інформація щодо екологічних показників діяльності підприємств.

Інформація про екологічні показники та їх зміну в процесі діяльності підприємств, впровадження природоохоронних має чітко відображатися в трьох формах фінансової звітності: Баланс, Звіт про фінансові результати та Примітки до річної фінансової звітності, рис. 3.

ВІДОБРАЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ		
Баланс	Звіт про фінансові результати	Примітки до фінансової звітності
1.необоротні активи природоохоронного призначення; 2. запаси екологічно безпечної сировини, матеріалів,товарів; 3.екологічні зобов'язання, стан розрахунків за екологічними податками; 4.капітальні вкладення, інвестиції в природоохоронну сферу.	надає користувачам повну, правдиву, неупереджену інформації про екологічні доходи і витрати, прибутки та збитки від екологічної діяльності підприємства.	деталізована інформація про права за користування природними ресурсами, капітальні витрати на поліпшення земель, природні ресурси, загальна сума нарахованих та сплачених податкових зобов'язань тощо.

Рис. 3. Відображення екологічної інформації у різних видах фінансової звітності підприємства

На обсяг інформації про екологічну діяльність підприємств, яка міститься у Примітках до річної фінансової звітності, впливає низка чинників, зокрема вид економічної діяльності підприємства, а також вимоги чинного законодавства щодо розкриття у звітності інформації природоохоронного призначення [5].

Відображення в Балансі інформації про екологічні зобов'язання вимагає коригування деяких розділів активу і пасиву (табл. 4).

**Таблиця 4.
Доповнення статей балансу в частині екологічних зобов'язань**

Актив	Рядок балансу	Пасив	Рядок балансу
II. Оборотні активи Дебіторська заборгованість за розрахунками: з бюджетом за екологічними податками та платежами	1130	II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1510
		Довгострокові кредити банків на природоохоронні цілі	
		Цільове фінансування (надходження від держаних природоохоронних програм/дотацій)	1525
		III. Поточні зобов'язання і забезпечення	1600
		Короткострокові кредити банків на природоохоронні цілі	
		Поточна кредиторська заборгованість за:	
		розрахунками з бюджетом на екологічними платежами	1625

Баланс надає дані про зміни у вартості майна підприємства і джерел їх фінансування. На вимогу інвесторів або власників підприємств пропонується скласти баланс з уточненими статтями, що стосуються екологічних зобов'язань [6].

Для розкриття інформації про екологічні зобов'язання пропонуємо підприємству заповнювати додаткову таблицю, включаючи її до Приміток до річної фінансової звітності XVI «Екологічні зобов'язання» (табл. 5).

Таблиця 5.
Рекомендована форма таблиці XVI Приміток до річної фінансової звітності
«Екологічні зобов'язання» за рік

Найменування показника	Код рядка	Всього на кінець звітного періоду	За аналогічний період попереднього року
Платежі за використання природних ресурсів в т.ч. податок за надра	1600	6,9	4,2
Платежі за забруднення навколишнього середовища з них:	1605	6,1	3,7
платежі за викиди в атмосферне повітря стаціонарними джерелами	1606	1,8	0,9
платежі за скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти	1607	-	-
за розміщення всіх видів відходів (крім радіоактивних)	1608	4,4	2,8
за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені)	1609	-	-
Інші екологічні платежі (плата за ліцензії, сертифікати, страхування тощо)	1610	450,0	100,0
Витрати на створення, придбання об'єктів природоохоронного призначення, тис.грн. з них:	1615	13240,0	1154,0
кредитні кошти банківських установ	1616	8556,0	-
Відрахування на геологорозвідувальні, геодезичні, інженерно-геологічні роботи, тис. грн..	1620	1750,0	825,0
Штрафи за порушення екологічного законодавства	1625	2,0	0,3

**дані, наведені в таблиці вважати умовними*

Запропонована таблиця до Приміток деталізує інформацію стосовно сплачених екологічних платежів за різні види забруднення, витрат на придбання об'єктів які призначені мінімізувати шкідливий вплив підприємства на навколишнє середовище тощо. І таким чином інвестори та інші кредитори як вітчизняні так і зарубіжні матимуть змогу оцінити екологічну політику підприємства, розмір щорічних податкових зобов'язань, які сплачуються до бюджету, ознайомитись в загальних рисах із політикою держави стосовно екологічного оподаткування суб'єктів бізнес-середовища та прийняти рішення стосовно доцільності вкладення інвестицій.

Висновки. Отже, для функціонування ефективної системи бухгалтерського обліку на підприємстві важливе значення має облік екологічних зобов'язань, який передбачає поетапне акумулювання інформації на рахунках бухгалтерського обліку про них із подальшим перенесенням даних до фінансової, податкової та управлінської звітності. Однак, на сьогодні в Україні облік екологічних зобов'язань як і екологічних витрат ведеться узагальнено, без їх розмежування за видами.

Саме тому доцільним є доповнення П(С)БО-11 «Зобов'язання» в частині, що стосується виникнення, визнання і обліку екологічних зобов'язань підприємства відображення в Плані рахунків та типові проведення, що є важливим для підприємства яке впроваджує методи і принципи НАССР/ISO. Відповідно до діючого Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, для обліку екологічних зобов'язань зі сплати податків та платежів запропонували використовувати субрахунок 645 «Екологічні платежі» із аналітичними субрахунками: 6451 «Екологічний податок»; 6452 «Екологічні штрафи, пені»; 6453 «Інші екологічні зобов'язання. Така класифікація дозволить забезпечити ефективний контроль і створить підґрунтя для якісного управління екологічними зобов'язаннями.

А з метою підвищення аналітичної фінансової звітності в частині визначення екологічних витрат та зобов'язань розроблено додаткову таблицю Приміток до річної фінансової звітності XVI «Екологічні зобов'язання» та доповнено статті Балансу, які показуватимуть інформацію щодо заборгованості з бюджетом за екологічними платежами, деталізуватиме інформацію стосовно екологічних зобов'язань і забезпечень підприємства в частині коротко і довгострокових кредитів на екологічні цілі та одержання державних дотацій у вигляді підтримки і стимулювання провадження природоохоронних заходів.

Література.

1. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», прийнятий Верховною Радою України від 25 червня 1991 р. №1264-ХІІ зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>. (дата звернення: 16.11.2018).
2. Бычкова С.М. Роль и значение экологического учета и аудита в рыночной экономике. Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. 2001. № 9. С. 20–23.

3. Базилевич В., Вальтер Д. Глосарій зеленого бізнесу: укр.-нім.-рос.-англ. навч. посіб. К.: Знання, 2010. 518 с.

4. Коблянська О. І. Екологічні витрати та зобов'язання в системі бухгалтерського обліку. Економічні науки : Облік і фінанси. 2012. Вип. №9 (2). С. 93-98.

5. Купалова Г., Матвієнко Т. Екологічна звітність підприємств як складова національної інформаційної системи з охорони довкілля. Економіка 142, 2012. С.12-16

6. Кондратюк О.М. Екологічні зобов'язання гірничо-збагачувальні підприємств Криворізького району: види, відображення у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.

7. Найденко О.Є. Проблеми екологічного оподаткування та шляхи їх вирішення. Економіка і суспільство №8, 2017 р. С.627-633.

8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 січня 2000 р. №20 зі змінами і доповненнями. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

9. Пелиньо Л.М. Місце екологічного обліку в сучасній системі бухгалтерського обліку та його важливе значення в сфері охорони довкілля. Науковий вісник. Вип. №18 (2). 2008. С. 70-75.

10. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>

11. Офіційний веб-сайт Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>

References.

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine " On Environmental Protection", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (Accessed 16 November 2018).

2. Bychkova S.M. (2001), «The role and significance of environmental accounting and auditing in a market economy», *Economics of agricultural and processing enterprises*, vol. 9, pp. 20-23.

3. Bazylevych V, and Walter D. (2010), *Hlosarij zelenoho biznesu* [Glossary of green business], Znannia, Kyiv, Ukraine.

4. Koblianskaya O.I. (2012), «Ecological costs and liabilities in the accounting system», *Ekonomichni nauky: Oblik i finansy*, vol. 9(2), pp. 93-98.

5. Kupalova G, and Matvienko T. (2012), «Environmental reporting of enterprises as a component of the national information system for environmental protection», *Ekonomika*, vol. 142, pp. 12-16

6. Kondratyuk O.M. (2007), «Environmental commitments of the mining and concentrating enterprises of the Krivoy Rog district: types, reflected in accounting and financial reporting»

7. 7. Nayenko O.E. (2017), «Problems of environmental taxation and ways to solve them», *Ekonomika i suspil'stvo*, vol. 8, pp.627-633

8. Ministry of Finance of Ukraine (2000), Regulation (standard) of accounting 11 «Obligations», available at: <http://zakon.rada.gov.ua> (Accessed 16 November 2018).

9. Peliono L.M. (2008), «The place of environmental accounting in the modern accounting system and its importance in the field of environmental protection», *Naukovyy visnyk*, vol. 18 (2), pp. 70-75

10. Official website of the Ministry of Finance of available at: <http://www.minfin.gov.ua/> (Accessed 16 November 2018).

11. Official website of the State Fiscal Service of <http://sfs.gov.ua/> (Accessed 16 November 2018).

Стаття надійшла до редакції 20.11.2018 р.